

MÉLYREPÜLÉS

Páskándi Gézának

(Az avasi Kőszegremetén azt tartják, hogy aki öregember már nem tud felmenni a szőlőhegyre — abban az évben meghal.)

Ha én el merném mondani, hogy bennem azóta mi reszket. Amikor megtudtam, mit nyerek vele, a fent-megjelenés fáradtságával ezt az évet legalább —, már ott álltam a hegyen. Nem írom le, milyen volt az ősz. Valami állandóbbat kerestem, amibe meg lehet fogózni. Az ősz szemem láttára alakult. Délután negyed négykor letette ugyan az ecsetet, de csak ebédszünetre; később annál nagyobb lendülettel folytatta a munkát. A nap-palettaról vette színeit. Már nem perzselte a nap, megperzselte minden levelet. A napot, e sárgatorokú hiénát, a nyarat mindenestül befalót, ott, a hegyélen, leszakíthattam volna az égről, akár egy almát. Ha akarom.

*Csak álltam ott,
megrészegülten a felismeréstől,
hogyan van haladék.
Van menedékház,
itt, ez a néhány présház, ha más nem.
Egy könnyű vihar, mint kalapot, megemelné őket,
de ha kibírtak széléveket,
egy keveset még várnak.
Lüktető ujjongás áradt szívembe.
Orgonamuzsika: vagyok.
Tétova pillanat: nem emlékszem, csak vagyok.
Pillanat: élni gyermekjáték.
Súlyos a hegy: csupa lebegés.
Présházak gerendáján elszáradt szüretetek.
Mi dolgom velük?
Balra azt a bárányfelhőt már láttam valahol.
Holnap is láthatom?
Élj: csak gyermekjáték.
Ne vegyétek el a játékomat.*

De mondhatom másképp is. A világ e jószagú asztala fölött magányos helikopter — én mindig a „szitakötő“ nevet álmodtam számára — egyhelyben repülése voltam. Könnyen költöző sziget, mely türelmével úgy szeleteli a levegőt, hogy senkiét el nem veszí azért. Így álltam ott, miközben apám jutott eszembe: „Ne bibelődjünk a részletekkel, részletké-

désekre nem érdemes válaszolni, az ember nem részletkérdésekért felelős“. Adjam magam egészen? Adom. Már több pohár bort emeltem a magasba, nehéz óbort. Gyöngye felszállt legméltóbb szintjére: koponyám belső csillagpályáira. Úgy méregettem a világot, mint másík, a csodálatra nem megvetendőbb, külön naprendszer. Tudom, hogy kulcscsontom nem nyitja titkok zárját. De az anyag se feledje vaksi buzgalmában: minden kísérlete hiábavaló. Egyedül az emberben döbbenhet önnönmagára. Nem akartam emlékezni, mégis visszahallottam az időbe:

*Mennyi ember, honnan jönnek,
tűdő fűjtat, még csak néhány méter,
aki felér, kitűzheti mosolya piros lobogóját.
Elöl mindig öregek zihálnak,
görbe bot segíti görbe hátuk,
szívük botlik rögebe, térden jönnek,
remény pókfonalán markuk füvet legel,
de felvonulnak csakazértis — inukszakadtáig.
Ó, ellobbanó atomreaktorok,
ó, a magfúzió boldog iszonyata.
Ó, szép ibolyántúli sugárzás,
mely néha mínusz 273,2 fok:
fogat már nem is vacogtató hideg.
Nem sok ez egy kicsit — ennyi teher —
az emberek esendő fenségének?*

Mert egyszer nem sikerül felérni a hegyre. Hol a híd, ami átvinne a végtelenbe? Mivégre emelkednek csúcsok, ha csak *ama szakadék* kifutópályái? Milyen lehetett az özönvízkor lemaradni Noé bárkájáról? „Kéretik a kölcsönvett felszerelést hiánytalanul visszaadni.“ A Jupitert egy úrhajóért. De miért nincs a Tejúton sehol kiírva, merre van a vészkijárat? Hallásunkat egyetlen kérdés örökre elrobbantja. Nem kérdezek tovább. Aki mondani akar valamit, így címezze: *Poste restante*. Ragassza levelét címke helyett mindenféle üvegekre; az üvegeket kézzől kézre adja már az emberiség, valahol csak megfénylik majd egy-két betű:

*Láthatatlan falnak fordul szívünk,
görbebotunk szépen egyenes lesz,
jobb kezünk csak bal kezünket fogja,
lehunyt szemmel látunk valahová —
végetért az erőltetett menet.*

Mivel nem tehettem egyebet, észrevétlenül zsebrevágtam a hátam mögé lopakodott napot. Csak ki kellett nyújtanom érte a kezem. Almának is elvihettem volna, gyönyörű pirosra érett. De én valami emléket akartam onnan, arról a hegyről, elloptam nektek NAPUL. Reggelig senki sem fogja észrevenni a hiányt, reggel én már árkon-bokron túl leszek. Inkább lopok, de nem nézhetem ölbekézzel, hogy a Földet, mint valami olcsó üveggolyót kicikkantják talpunk alól. Vagy nincs más hátra, mint oly

nyugalommal nézni a dolgok elé, ahogy rég a karóbahúzottak pipát szívtak? A nap immár az én lángszóróm — kezetekbe adom. Ó, ha mind ehelyett ezt mondhattam volna el már. Egyszer elmondjuk majd. Testvéreim. Arcunkon a felvilágosodás.

AMIKOR A VERS SZELLEME MEGJELENT

Lászlóffy Aladárnak

Verseket akartunk meghallgatni, egy barátunk verseit.
Épp össze voltunk veszve egyébként; mondtam is,
ha jól emlékszem: Aludjunk rá egyet, hogy tegnap
még szerettük egymást — de a rádiót azért kinyitottam.

Minden hullámhosszak legfontosabb időjárásjelentése,
a vers kellett volna felcsendülnön: mit tesz a lélek,
fogadja-e a vihart, mit tesz, ha derült ég várható holnap,
továbbra is, még néhány napig, így ősszel,
mert aztán oly iszonyú magasságokba húzódik a távlat —
a felhőátvonulások unalma színvevő ámulatunk is leszereli.

Engem már fáradtra bosszantott „hányszormondjam“ litániád;
még szólt, most épp kapóra jött, csattanó bizonyítékul:
„Mióta ígéred, az antennát máig sem tudtad felszerelni.“
Nem volt antennánk, pedig az adás már ment javában,
szavak susogtak, egymásra omolva, e vonulásban dadogott
az értelem: színész és költő küzdött a hangzavarral.

Ekkor jutott eszembe: egy méternyi drótot, csak annyit,
hamar a kézbe, a hangok elé, a kapcsolatig kinyújtom.
A válasz: zagyva recsegés, nem értem el kitért karjukig.
Pedig már hömpölygött a vers, valahol messze mondta
a magáét — hallottuk, holott meghallgatni szerettük volna.

Hirtelen — mint utolsó szalmaszálat — megfogtam a kezed.
Intettem, hagyd most a kezemben, szükségem van rád újra.
Adják a kezük mind, kik e szobában jártak, a rádióellenes
szomszédok is, a másfelé tartó járókelők, az egész város.

Gyertek kézenfogva a vers elé, testünk legyen az antenna,
ellen-láncreakció, erősítsük fel a költőt, csak néhány percre.

Épp össze voltunk veszve egyébként; de lassan, észrevétlen
kibékültünk — én tudom, hogy csak a vers áramütésére —,
már nem érzem el a kezed, pedig épp össze voltunk veszve.